

نقد امکان پذیري وحدت در عين تکثر اندیشه ها / پاسخ قرآن به اختلاف ها، شباهت سازی نیست

حسین سیمایی صراف، در مراسم اختتامیه چهارمین کنفرانس بین المللی وحدت اسلامی، با طرح این پرسش که چگونه با وجود اندیشه های متفاوت و متکثر، وحدت امکان پذیر است، تأکید کرد: پاسخ قرآن به اختلاف ها، شباهت سازی و یکسان انگاری نیست، بلکه «لتعارفوا» است؛ تفاوت ها نه تنها قابل انکار نیستند، بلکه فرصتی برای شناخت متقابل و تحمل هستند و فرهنگ بالغ، فرهنگی است که با تفاوت ها زندگی کند و آنها را دستمایه نزاع و دشمنی قرار ندهد.

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، مراسم اختتامیه چهارمین کنفرانس بین المللی وحدت اسلامی با حضور جمعی از علما، اندیشمندان و شخصیت های برجسته جهان اسلام برگزار شد. در این مراسم، حسین سیمایی صراف، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، ضمن تبریک میلاد پیامبر اکرم (ص) و امام جعفر صادق (ع) و گرامیداشت یاد رهبر شهید آیت الله خامنه ای به عنوان بزرگ ترین منادی وحدت در قرن حاضر، از پیام راهگشای مقام معظم رهبری به کنفرانس قدردانی کرد.

نقد امکان پذیري وحدت در عين تکثر اندیشه ها

وزیر علوم با طرح یک سوال اساسی درباره امکان پذیري وحدت گفت: نقد يا سوالی که درباره امکان پذیري وحدت مطرح است، این است که چگونه با وجود اندیشه های متفاوت و متکثر مذاهب و ادیان، وحدت امکان پذیر است؟ آیا ما حرکتی برخلاف طبیعت انتظار داریم که واقعاً رخ بدهد و محقق شود؟

وی با نقد رویکردی که وحدت را با شباهت و یکسان انگاری اشتباه می گیرد، افزود: اشکال اساسی این است که وحدت را با شباهت و یکسان انگاری اشتباه گرفته اند. در تاریخ اسلام، فرهنگ تک صدایی حاکم نبوده است؛ مذاهب کلامی گوناگون مانند اشعری، اعتزالی و عدلیه، و مذاهب فقهی مختلف مانند حنبلی، شافعی، مالکی، حنفی و جعفری، و مکاتب مختلف تفسیری وجود داشته اند و همه آنها فرهنگ مدارا و تحمل داشتند.

سیمایی صراف با اشاره به تاریخ تمدن اسلامی تصریح کرد: بخش بزرگی از تاریخ اسلام حاکی از مدارای بین فرهنگ ها و حتی ادیان است و مسلمانان نسبت به یهودیت، مسیحیت و سایر اقلیت های دینی، مدارا و تحمل داشته اند. یک اسلام شناس غربی اصالتاً آلمانی، این مفهوم را به خوبی تئوریزه کرده و گفته است که مسلمانان از «فرهنگ چند صدایی» یا «فرهنگ چند معنایی» برخوردار بودند و این ورود خشن مدرنیته به جهان اسلام بود که فردگرایی و خشونت را باز تولید کرد و به تعصب دامن زد. امروز شبکه های اجتماعی و الگوریتم های هوش مصنوعی درصدد ترویج دوباره تک صدایی و یکسان انگاری هستند.

پاسخ قرآن به اختلاف ها؛ «لتعارفوا»

وزیر علوم با تأکید بر اینکه قرآن کریم تکوین و تشریع خود را مطابق با طبیعت قرار داده است، گفت: از یک طرف خداوند فرموده است «وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ» و از طرف دیگر در مواجهه با سایر ادیان می فرماید: «لَا يَنْزِعُ اللَّهُ عَنْ آلِ الْذِّينَ لَمْ يُقَاتِلُواكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُواكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ». یعنی صرف دیگر بودن دلیل بر نفی، جهاد و قتال نیست.

سیمایی صراف افزود: قرآن کریم هدف از این تنوع و تفاوت را «لتعارفوا» (تا یکدیگر را بشناسید) معرفی کرده است. پس تفاوت به معنای حذف، طرد و بداخلاقی نیست. پاسخ قرآن به اختلاف ها شباهت سازی نیست، پاسخ قرآن «لتعارفوا» است.

وی در پایان با اشاره به آیه «وَلَا تَنْزَعُوا عَنْهُمْ أَفْئَتَهُمْ» تأکید کرد: جامعه ای که از تفاوت

می‌ترسد، دست به اجبار می‌زند. فرهنگ بالغ، فرهنگی نیست که در آن اختلاف وجود ندارد، بلکه فرهنگی است که می‌داند چگونه با اختلاف زندگی کند و آن را دستمایه نزاع و دشمنی قرار ندهد. ما باید اخلاق مواجهه با تفاوت‌ها را بیاموزیم؛ چراکه تفاوت‌ها قابل انکار نیستند.